

Ti kontálo

El cuervo

Cuento original

EMH

Ngiva de San Juan Atzingo

www.ngivaatzingo.net

Atzingo.pue@outlook.com

Ti kontálo

Ijnko ñao mé jnko kontálo sákjuikjeyá nkehe sinie, nda chjinaxón ntiha mé k'uitja ch'an ijnko iko tsik'en la k'uinkajin ch'an la kjonie ch'an.

Ndá ti ó kjuixin kjonie ch'an jina, la sákjuí ch'an kjuaká ch'an nkuixín ti chjasin ntiha, la k'uikon ch'an ijnko kondaníxra tsjánka kixin kohya nkehe sinie, ndá toexín sákjuíkjeyá ch'an it'o

into. Ndá ti ó ikjan ch'an la níxjehé ch'an ti kondaníxra ndachro ch'an:

—Jeei, toxakuahña ntihi kjuíkian nkehe sinte.

Ndá ti kondaníxrja la imá kóchéhé ch'an, la k'óní ch'an ti ndákon ch'an la ndáchro ch'an.

—Kjuasáya kixin kjuinchekaáxani ti kjinta.

Ndá kuakja ch'an ti nkehe la kjónie ch'an.

Ndá ti kontálo la sákjui ch'an la kahño ikjín la k'uikon

ch'an ijnko kochindóla toxakohen kixin kohya nkehe sinie la
k'uinkajin ch'a la kjuanchakihi ch'an nkehe tóhen, ndá ti
kochindóla la ndáchro;

—Tsjánkani kixin tjinkaoni chrokjonieni, kjánko ntíhi la
tonoxíhña ninkehó. —ichro
ch'an.

Ti ó kuihin ti kontálo tiha,
la k'uetoan ch'an kixin ntahó
tsochohen ti kochindóla ndá
kjuaka ch'an sákjui ch'an, la ti ó
k'uatsinka it'o hora la kjuikaon
ch'an ijnko itin la chjéhe ch'an ti
kochindóla, ndá ti kochindola la
ndachro:

—Kjuasáya kixin kjuikoa nkehe sinieni, la ts'exihñani kjinta. —ichro ch'an la kjóne ch'an ti itin a.

Ndá ti ó kjuixin ndá kjuaká ch'an sáchrókjui ch'an ndoe ch'an la k'uikon ch'an yaá konchíxin tjejótsjánka sin itjo kícho sin ndá kochjina ch'an la kjuanchanki ch'an:

—Jahara. Xá nkehe tóhara kixin tsjáñkará.

Ndá ti konchíxin la ndáchro: —Tsjáñkani kixin ó tihi yaáxin ñao kohya nkehe sinieni —ichro sin.

La xikaha ti kontálo ti ó kuihin tiha la k'uetóan ch'an
kixin tahó tsochohen ti konchíxin ndá kjuaka ch'an sákjui ch'an,
la ti ó nkondanonte la nda ikjan ch'an la ndachro ch'an:

—Toxakuahña ó kjuikian nkehe sintera. —ichro ch'an.

Ndá ti konchíxin la chéhé sin kjonie sin hasta kaon sin.

La xikaha ti kontálo la chéhé ch'an kjuaká ch'an sákjui
ch'an kixin ó kjuinkitsa ch'an itsjé iko, kjáncho ti naxa te tjaka
ch'an la kuihin ch'an tsjánka íjnko iko chrik'a ti nta, ndá
k'uinkajin ch'an la k'uikon ch'an inko kochánko tjetsjánka ndá ó
nohe ch'an nkehe tsjánkaxin ti kochánko la kjuaká ch'an sákjui
ch'an ti siín itsjé ntach'okan la kuakja ch'an itsjé ch'okan la
kjuikaon ch'an la ndáche ch'a ti kochánko:

—Nkehe tóhan tsjánka, tsjehé nkehe kjuíkian sinte.

Ndá ti ó k'uinkon ti kochánko ti ch'okan la imá kochéhe
ch'an la kjóa ch'an ti kontálo la ndáchro ch'an:

—Kjuasáya kixin kjuikoa nkehe sinieni, jeheni la tjoté
toténi la xrokjuahya sátsjini ikjín. —Ichro ch'an la chéhe ch'an
kuakja ch'an ti ch'okan la kjónie ch'an.

Mé xikaha kjuich'e ti kontálo, kixin jehe ch'an la ó nohe
ch'an nkexrín t'atsinkaxin sin kjinta ti kohya nkehe sinie sin, la
k'uitja ch'an kixin ti tsjink_{itsa} ch'an ijie la íjnko ñao la
tsjinkitsehe sin ti jehe ch'an.

OTJEN

Resumen

El cuervo

Este cuento se trató de un cuervo que dio de comer a varios animalitos entre ellos el coyote, el gallo, los ratoncitos y el chango, que estaban llorando por falta de alimento y como el cuervo sabía como es quedarse sin alimento salía volando a traerles el alimento para cada animales y les dio de comer.

